

เรื่อง อีเหนียว

รายละเอียด

อีเหนียว ชื่อวิทยาศาสตร์ *Desmodium gangeticum* (L.) DC. (ชื่อพ้องวิทยาศาสตร์ *Desmodium gangeticum* var. *maculatum* (L.) Baker, *Meibomia gangetica* (L.) Kuntze^[4]) จัดอยู่ในวงศ์ถั่ว ([FABACEAE](#) หรือ [LEGUMINOSAE](#)) และอยู่ในวงศ์ย่อยถั่ว [FABOIDEAE](#) ([PAPILIONOIDEAE](#) หรือ [PAPILIONACEAE](#))

สมุนไพรอีเหนียว มีชื่อท้องถิ่นอื่นๆ ว่า นางเหนียว ขนาดอ่อน อีเหนียวเล็ก (ภาคกลาง), หญ้าติดแมว (ภาคเหนือ), หนูดพระตัน หนูดพระผู้ (ภาคใต้), กระจิดแป (เลย), กระจิดอึ่ง อ้ายเหนียว (กาญจนบุรี), นอมะช้าย (กะเหรี่ยง-กาญจนบุรี), หงหมูจีฉ่า (จีนกลาง) เป็นต้น

ลักษณะของต้นอีเหนียว

ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

- **ต้นอีเหนียว** จัดเป็นไม้พุ่ม ลำต้นตั้งตรง มีความสูงของต้นประมาณ 60-150 เซนติเมตร กิ่งก้านอ่อน แตกกิ่งก้านที่ปลาย ตามลำต้นมีขนปกคลุมหนาแน่นถึงปานกลาง มีขนาดยาวประมาณ 1 มิลลิเมตร มีเขตการกระจายพันธุ์แอฟริกา เอเชีย มาเลเซีย และพบในทุกภาคของประเทศไทยตามป่าโปร่งทั่วไป ป่าเปิดใหม่ ที่ระดับสูงถึง 1,900 เมตรจากระดับน้ำทะเล
- **ใบอีเหนียว** ใบเป็นใบประกอบ มีใบย่อยใบเดี่ยว (ใบเป็นใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ) ลักษณะของใบเป็นรูปวงรีกว้างถึงรูปไข่ ปลายใบมน แหลม หรือเรียวยแหลม โคนใบมนหรือกลมเป็นรูปหัวใจ ใบมีขนาดกว้างประมาณ 3.5-7 เซนติเมตร และยาวประมาณ 5-13 เซนติเมตร เนื้อใบบาง หลังใบเป็นสีเขียว ส่วนท้องใบเป็นสีเขียวอมเทา มีก้านใบยาวประมาณ 1-2 เซนติเมตร
- **ดอกอีเหนียว** ออกดอกเป็นช่อที่ปลายกิ่งและง่ามใบ ช่อดอกยาวประมาณ 15-30 เซนติเมตร ในช่อหนึ่งมีหลายกระจุก กระจุกหนึ่งมีดอกประมาณ 2-6 ดอก รวมเป็นช่อแยกแขนง ดอกมีขนาดเล็กสีเขียวอมขาว หรือสีชมพู แกนกลางมีขนรูปตะขอก้าง ใบประดับร่วงได้ง่ายทั้งคู่ ไม่มีใบประดับย่อย ก้านดอกย่อยยาว กลีบเลี้ยงดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปประชิดกว้าง ปลายแยกเป็นแฉก 4 แฉก กลีบเลี้ยงยาวประมาณ 2 มิลลิเมตร ส่วนกลีบดอกมีลักษณะเป็นรูปดอกถั่วสีขาวถึงสีชมพูอ่อน กลีบดอกยาวประมาณ 3 มิลลิเมตร มีขนปกคลุม ดอกมีเกสรเพศผู้ 10 อัน เชื่อมติดกัน แยกเป็นสองมัด รังไข่มีขน ก้านดอกยาวประมาณ 2-4 มิลลิเมตร ออกดอกมากในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม
- **ผลอีเหนียว** ออกผลเป็นฝักรูปแถบ ฝักมีลักษณะแบนโค้งงอเล็กน้อย แบ่งเป็นข้อ ๆ ฝักหนึ่งจะมี 7-9 ข้อ ฝักมีขนาดกว้างประมาณ 2 มิลลิเมตร และยาวประมาณ 1.2-2 เซนติเมตร ตามผิวมีขนรูปตะขอก้างสั้น เมล็ดอีเหนียวมีลักษณะเป็นรูปไต และมีเยื่อหุ้มเมล็ด

สรรพคุณของอีเหนียว

1. มีรสหวานชุ่มเผ็ดเล็กน้อย เป็นยาสุขุม ออกฤทธิ์ต่อตับ ใช้เป็นยาแก้เส้นเลือดอุดตัน (ทั้งต้น)
2. มีสรรพคุณเป็นยาช่วยบำรุงโลหิต (ทั้งต้น)
3. ช่วยลดความดันโลหิต ลดไขมันในเลือด และช่วยลดระดับน้ำตาล(ทั้งต้น)
4. ใช้เป็นยาบำรุงกำลัง (ทั้งต้น)
5. ทั้งต้นมีสรรพคุณเป็นยาแก้ไข้ (ราก, ทั้งต้น)
6. มีสรรพคุณแก้อาการปวดศีรษะ แก้กัวร้อน (ราก)
7. ใช้เป็นยาแก้ปวดฟัน (ราก)
8. มีสรรพคุณเป็นยาแก้ท้องเสีย (ราก)

9. ใช้เป็นยาแก้ลำไส้อักเสบ (ราก)
10. ใช้เป็นยาถ่าย (ทั้งต้น)
11. ทั้งต้นและรากมีสรรพคุณเป็นยาขับพยาธิ ขับพยาธิไส้เดือนในเด็ก (ราก, ทั้งต้น)
12. ตำรายาไทยจะใช้รากอีเหนียวเป็นยาขับปัสสาวะ (ราก, ทั้งต้น)
13. ช่วยแก้ประจำเดือนมาไม่เป็นปกติ หรือประจำเดือนไม่มาของสตรี (ทั้งต้น)
14. ใบมีสรรพคุณเป็นยาลดน้ำในท่อน้ำดีและไต (ใบ)
15. ใช้เป็นยาห้ามเลือด (ทั้งต้น)
16. ต้นหรือใบสดใช้ตำพอกรักษาแผล (ต้น, ใบ)
17. ทั้งต้นใช้ภายนอกเป็นยาแก้โรคผิวหนัง กลากเกลื้อน แก้ปลายประสาทผิวหนังอักเสบ (ทั้งต้น)
18. ทั้งต้นหรือใบสดใช้ตำพอกเป็นยาถอนพิษสุนัขกัด (ใบ, ทั้งต้น)
19. ใช้เป็นยาแก้อาการปวด บวมช้ำ ฟกช้ำ (ทั้งต้น)

วิธีใช้ : การใช้ตาม [1] ให้นำทั้งต้นและใบประมาณ 1 กำมือ นำมาต้มกับน้ำดื่มเช้าและเย็น^[1] ส่วนการใช้ตาม [2] รากแห้งให้ใช้ครั้งละ 15-30 กรัม รากและก้านใช้ภายนอกได้ตามความเหมาะสม หรือจะใช้ต้นสดประมาณ 20-35 กรัม สำหรับตำพอกแผล

ข้อมูลทางเภสัชวิทยาของอีเหนียว

- สารสำคัญที่พบ ได้แก่ acetophenone, harman, chrysanthemine, iridin glucoside, tryptamine, tyvamine รากพบสาร alkaloids 0.05% ใน alkaloids พบสาร N-Dimethyltryptamine, Hypaphorine, Hordenine N-Methyltyramine ลำต้นและใบ พบสาร Nb-Methyltetrahydrohardon, 6-Methoxy-2-methyl-b-carbolinium ส่วนเมล็ดพบน้ำมัน น้ำตาล และ Alkaloid อีกเล็กน้อย
- สมุนไพรอีเหนียวมีฤทธิ์เป็นยาขับปัสสาวะ ลดความดันโลหิต ทำให้กล้ามเนื้อคลายตัว ต้านการเกิดแผลในกระเพาะ ทำให้เป็นหมัน
- เมื่อปี ค.ศ.2007 ที่ประเทศอินเดีย ได้ทำการทดลองศึกษาผลของอีเหนียวในการลดไขมันในเลือด โดยทำการทดลองกับหนูทดลอง โดยให้สารสกัดอีเหนียวในหนูจำนวน 100 และ 25 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ใช้เวลาทำการทดลองเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ พบว่าระดับไขมันและระดับน้ำตาลในเลือดลดลง $P < 0.05$
- เมื่อนำสารที่สกัดจากใบในความเข้มข้น 10% มาให้กระต่ายทดลองกิน พบว่ามีฤทธิ์ในการขับปัสสาวะได้ดี
- จากการทดสอบความเป็นพิษ เมื่อบ้วนสารสกัดอีเหนียวทั้งต้นด้วยแอลกอฮอล์และน้ำ ในอัตราส่วน 1:1 ให้นูถึบจักรทดลอง พบว่าในขนาดที่หนูทนได้คือ 1 กรัมต่อกิโลกรัม

ประโยชน์ของอีเหนียว

- ใช้เป็นอาหารสัตว์และเป็นพืชสมุนไพร โดยคุณค่าทางอาหารของต้นอีเหนียวที่มีอายุประมาณ 75-90 วัน จะมีโปรตีน 14.4%, แคลเซียม 1.11%, ฟอสฟอรัส 0.24%, โพแทสเซียม 1.87%, ADF 41.7%, NDF 60.4%, DMD 56.3%, ไนเตรท 862.2 พีพีเอ็ม, ออกซาลิกแอซิด 709.8 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์, แทนนิน 0.1%, มิโมซิน 0.26% เป็นต้น

คำสำคัญ : อีเหนียว

ที่มา : <https://medthai.com/>

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-07-17

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1781&code_db=610010&code_type=01

The Office Of Academic Resource Information And Technology